

Institutt for Kunst- og Medievitenskap

Bacheloroppgave i Drama og Teater

Mangfold i Scenekunsten

Målform: Bokmål

Antall sider (uten forside):

Antall ord:

Innhold

Bacheloroppgave i Drama og Teater	1
Mangfold i Scenekunsten	1
Målform: Bokmål.....	1
1. Introduksjon.....	3
2. Metode	5
2.1 Kvalitativ metode.....	5
2.1.1 Dokumentstudium.....	6
2.1.2 Casestudie.....	6
3. Teori og Bakgrunn	7
3.1 Begrepsforklaring	7
3.1.1 Kulturpolitikk.....	7
3.1.2 Kulturfondet.....	7
3.1.3 Kulturrådet.....	8
3.1.4 Mangfold og representasjon	8
3.1.6 Innvandrerbakgrunn	8
3.2 Tidligere forskning: Hvordan ser de norske scenene ut i dag?	8
3.3 Mangfoldarbeid ved Det Norske teatret.....	13
3.3 Det Norske Teatret: Hvorfor tar de initiativ?	16
3.4 Resultater.....	17
3.4.1 Tiltak internt i organisasjonen – Det Multinorske	17
3.4.2 Valg av samarbeidspartner – Rommen scene	18
3.4.3 Valg av innhold/program – Tante Ulrikkes vei	19
4. Konklusjon	20
4.1 Hvorfor er etnisk mangfold viktig i teatret?	20
5. Referanser.....	21

1. Introduksjon

Norge kan i dag defineres som et flerkulturelt samfunn. Den leksikalske definisjonen av et flerkulturelt samfunn, er et samfunn som består av to eller flere grupper som betrakter seg selv, men som anerkjennes som kulturelt forskjellige fra hverandre, av andre (Eriksen, 2023). Et eksempel i Norge er ramadan-lampene som ble hengt opp i gatene i Oslo under høytiden ramadan i 2024 (Syed, 2024). Den muslimske høytiden ramadan er ikke orginalt en religiøs tradisjon fra Norge. Likevel ønsket Oslo kommune å markere høytiden da det, ifølge byrådsleder Eirik Lae Solberg, var viktig å vise at Oslo er en mangfoldig by (Syed, 2024). I dag så er de fleste eksisterende samfunn flerkulturelle, men på ulike måter og i ulik grad. Ifølge statistisk sentralbyrå (SSB) så er majoriteten av befolkningen i Norge (79,2 prosent) etnisk norske, mens rundt en femtedel av befolkningen (20,8 prosent) er innvandrere eller har innvandrerbakgrunn (SSB, 2023). Likevel reflekteres ikke dette i kunstfeltet i dag. Kunst har i løpet av historien gjenspeilet samfunnet eller vært en reaksjon på samfunnshendelser. Dette gjelder blant annet musikk, visuell kunst og scenekunst. Et eksempel innenfor scenekunst er Ibsens titteskapsteater, som reflekterte datidens samtid, og tok opp samfunnsproblematikk og utfordret samfunnsnormer. Et annet eksempel er Bertolt Brechts episke teater som bryter fiksjonen for å kommentere og kritisere samtiden (Gatland, 1998). Scenen har blitt brukt til å både speile og kritisere samtiden. Likevel speiles ikke dagens Norge på de norske teatrene. Norske teater scener i dag er homogene og speiler ikke dagens flerkulturelle Norge. Klassekampen skrev i et innlegg 20. juli 2020 at det i 2020 var få svarte skuespillere som ble tildelt roller. På de syv største teatrene i landet gikk 30 roller av 639 til en svart skuespiller (Feiring, 2020) altså kun 4,6%. Innlegget nevner ikke andre melaninrike mennesker i kartleggingen av tildelte roller. Et annet eksempel er at dagens ensemble på Det Norske Teater, et nasjonalt teater, består av 64 skuespillere, av dem er det 9 som er melaninrike, eller med synlig flerkulturell bakgrunn (Det Norske Teatret, 2024).

Selv om det finnes ulike meninger om denne tematikken handler ikke denne oppgaven om hvorvidt mangfold på norske scener er nødvendig eller ikke. Den tar utgangspunktet i at er viktig og er en nødvendighet. I stedet undersøker oppgaven hvilke strategier scenekunstinstitusjoner bruker for å øke mangfoldet i norske teater i dag, med særlig fokus på presentasjon på scenen. Formålet er å diskutere hvilke strategier har blitt testes med mål om økt mangfold, med søkelyset på etnisk mangfold og representasjon. Min casestudie ville være Det Norske Teatret, med hovedfokus på deres strategier, tiltak og resultater. Valget av Det

Norske Teatret skyldes at det er en nasjonal scene og et av Norges største teaterinstitusjoner. I tillegg er det de som har tatt flest initiativ når det kommer til utvikling av mangfold på scenen. Disse initiativene kommer jeg tilbake til senere. Tiltakene og strategiene som vurderes vil være basert på kartleggings rapportene til Kulturrådet fra 2020, 2022 og 2023.

Teaterhøgskolen er en drøm for de som ønsker å bli skuespiller. Det er mange om benet og det å i det hele tatt bli vurdert kan oppleves som et mirakel. Nåløyet er liten, dere hele konkurrer om 10 plasser, på tre omganger skulle da trodd at ved å komme inn på skolen så ville imponere, og de som er nære ville blitt stolt. Noen opplever derimot å få tilbakemeldinger som «Du kom bare inn, fordi de måtte oppfylle en kvote». Dette opplevde en bekjent av meg da hen kom inn på Teaterhøgskolen. Det var denne hendelsen som inspirerte meg til å ville utforske representasjon blant norske institusjoner. Hvorfor har det seg slik at en melaninrik person blir fortalt at hen blir «kvotert» inn? Hvilke strategier finnes for å utvikle mangfold? Hva er resultatet av de strategiene? Jo mer jeg tenkte på det, jo flere spørsmål dukket opp.

I tillegg er dette et tema som er relevant for meg personlig da jeg er en melaninrik person, som til tross for manglende representasjon, endte opp med en kjærlighet for teater.

I løpet av ungdomsskolen vokste teatergledden min seg gjennom valgfaget «sal og scene». Det var starten på noe som skulle utvikle seg til selvtillit gjennom å tvinge seg selv ut i det åpne. Bak denne karakteren kunne jeg gjemme meg, men samtidig fortelle min historie, mine tanker og mine meninger. Det var gjennom denne erfaringen at teater ble en stor del av livet mitt. Etter hvert da jeg begynte å se på mer teater oppdaget jeg at jeg ikke var målgruppen. Til tross for at jeg relaterte til følelsene av karakterene, var det likevel alltid noe som manglet i historiene. . Det var aldri sånn som hjemme hos meg, det var ikke noe som helt speilet mine livssituasjoner eller problemer. Selv om det var ment for ungdommer, og mine medelever følte seg sett og hørt, opplevdes det som at det ikke var helt ment for meg. Det var ikke før jeg for første gang så et stykke hvor *jeg faktisk følte meg sett*, at følelsen av *å ikke bli sett*, virkelig traff meg. Det var ikke nødvendigvis det at skuespilleren lignet på meg, men det var første gang jeg opplevde at innholdet speilet min livssituasjon. Opplevelsen av å føle seg sett *for første gang* gjorde at jeg innså *hva* teater kan være for folk. Hvor viktig det er med representasjon.. Teater kan nå folk, det kan påvirke dem og røre dem på en unik måte, . Akkurat derfor er representasjon en så utrolig viktig del av teater.

2. Metode

For denne oppgaven har jeg brukt en del kartleggingsrapporter fra kulturrådet (se 3.1.2) og årsrapporter fra Det Norske Teater. Deretter diskutert betydningen av disse rapportene for økt representasjon. Dette er en form av dokumentstudium. Jeg har valgt å fokusere på Det Norske Teatret og de tiltakene de har gjort, og jeg har gjort en geografisk avgrensning, bestemt organisasjon eller institusjon, er dette en case-studie (Grenness, 2020). En casestudie er et undersøkelsesopplegg og ikke en egen metode. Metoden er valgt basert på problemstilling, for denne casestudie er da dokumentstudiet valgt metode (Grenness, 2020). 2.1 Kvalitativ metode

Ifølge Skilbrei, sosiolog og professor for kriminologi ved Universitetet i Oslo, (2023) er kvalitativ metode en metode for forskning innenfor vitenskapen der man går mer i dybde av det som analyseres. Som hun skriver i *Kvalitative metoder; planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*; det er som å være nærsynt.

«Den nærsynte kan plukke detaljer i det som nært, på en måte som den langsynte ikke makter, men mister helheten og det som er lenger unna, av syne.» (Skilbrei, 2023, s. 16)

Skilbrei fortsetter med at det vil ikke si at metoden er bedre eller verre enn andre, gjennom denne metoden så er hensikten blant annet forståelse og dybdekunnskap av det som analyseres målet (Skilbrei, 2023, s. 16).

Valget av kvalitative metoder skyldes at jeg ville undersøke strategier for å øke representasjon i teatret. En lyst til å forstå hvorfor norske scener ser ut som de gjør i dag, og hva som kan gjøres for å inkludere flere inn i teateret. Valget av Det Norske Teatret kom fra interessen min for Det Multinorske (se s. 12) som en strategi, denne interessen utviklet seg til en casestudie. Å gå inn på en casestudie er for å analysere noe i nærme, og viser nødvendigvis ikke det større bildet. Dermed er en casestudie en kvalitativmetode, mens hovedkildene brukt er rapportene til Kulturrådet som er kvantitative studier, som jeg har gjort et dokumentstudium av.

2.1.1 Dokumentstudium

Ifølge Jacobsen (2005), som er professor ved Institutt for Statsvitenskap og Ledelsesfag ved Universitetet i Agder, er dokumentstudier innsamling, behandling og tolkning av sekundærdata. Sekundære-dataen samlet i dette prosjektet er offentlige kilder. Jeg har valgt å bruke offentlige kilder for å kunne kontekstualisere hvordan teateret ser ut i dag.

Selv om jeg, en melaninrik person, har mine egne personlige erfaringer og oppfatning av teater, er det til syvende og sist en subjektiv erfaring. Har jeg funnet kilder som støtter påstanden at ensembler i norske teatre i dag er homogene. For å bevise at den påstanden trengtes det en nasjonal kartlegging, som jeg ikke har hatt muligheten til å gjøre selv innenfor rammene av en bacheloroppgave. Derfor har jeg valgt å bruke rapportene til Kulturrådet da de ga datagrunnlaget jeg trengte. Det samme gjelder for årsmeldingene til Det Norske Teatret. Årsmeldingene gir en oppsummering om hva det er teatret har gjort det året, hva slags mål de hadde og oppnådde og hvilke mål de ikke fikk oppnådd. Årsmeldingen gir også et inntrykk om hva slags verdier teatret har.

Som Jacobsen skriver så bør det ikke glemmes at offentlige kilder også uttrykker meninger og holdninger. Det har noe med hvordan en organisasjon vil fremstå, i hvert fall når kilden er direkte fra organisasjonen (Jacobsen, 2005). Det Norske Teatret, som alle andre organisasjoner, vil prøve å snakke godt om seg selv. Det betyr ikke at det de skriver om seg selv ikke stemmer, men sannsynligheten for at de ville ha kritisert seg selv i egne rapporter er antagelig liten, det går nok ikke overens med formålet for årsmeldingen.

Utenom det å huske hvem det er som skriver rapportene jeg bruker, så må det huskes at det er en sekundærkilde. Det vil si at jeg er en som tolker dataen jeg har samlet inn. Dermed kan dataen bli preget av eventuelle tanker og fordommer jeg har rundt mangelen på representasjon. Det er noe jeg aktivt har måtte være bevisst på og tenke over når jeg har kommet med mine argumenter og påstander.

2.1.2 Casestudie

En case-studie defineres av Grennes (2020), professor emeritus ved Institutt for kommunikasjon og kultur ved Handelshøyskolen BI, som en empirisk avgrenset enhet, f.eks., en bestemt avdeling i en organisasjon. For at en grundig og detaljert undersøkelse skal kunne sikres må det studeres ved hjelp av flere ulike datakilder.

Valget av en casestudie startet med spørsmål hvor effektivt et spesifikt tiltak fra Det Norske Teateret - Det Multinorske (se s. 12) – og hva slags resultater det har hatt. I løpet av datainnsamlingsfasen utvidet casestudiet seg til å inkludere enda flere tiltak og strategier for å øke etnisk mangfold på scenen i teater.

Casestudier er ikke nødvendigvis representative for et større bilde, så det å kunne se denne oppgavens case i forhold til resten av kunst- og kulturfeltet bidrar til mer kontekst. For kontekstualisering av casen har jeg særlig støttet meg på rapporten *Kartlegging av kunst- og kultursektorens arbeid med mangfold* utgitt av Kulturrådet i samarbeid med Rambøll, som er basert på spørreundersøkelser de valgte å sende ut til over 600 personer i hele landet. Gjennom å støtte meg på denne rapporten, forsikrer jeg meg at denne oppgaven er godt faglig forankret.

3. Teori og Bakgrunn

3.1 Begrepsforklaring

For å hindre begrepsforvirring vil jeg forklare hva som menes med *kulturpolitikk*, *Kulturfondet*, *Kulturrådet* og *Kulturdirektoratet*. Videre vil jeg oppklare hva jeg legger i begrepene «mangfold» og «representasjon», og på hvilken måte «innvandrerbakgrunn» vil bli brukt.

3.1.1 Kulturpolitikk

Kulturpolitikk handler om å legge premisser og rammer for kunst- og kulturlivet gjennom finansiering, lovgivning og politisk-strategiske målsettinger som utvikler kultursektoren som en del av samfunnsutviklingen (Haugen, 2024). I Kulturrådets strategi for 2021-2024 er det valgt to satsingsområder, der et av satsingsområdene er mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser estetiske praksiser og det andre er større ytringsrom (Kulturdirektoratet, 2023).

3.1.2 Kulturfondet

Norsk Kulturfond, *kulturfondet*, er den viktigste statlige finansieringskilden for den prosjektbaserte og frie delen av norsk kunst- og kulturliv (Kulturdirektoratet, 2022), mens rådet, altså Kulturrådet, er et rådgivende organ for staten når det gjelder kulturspørsmål i tråd med formålet i Lov om Norsk Kulturråd.

3.1.3 Kulturrådet

Kulturrådets hovedoppgave er å forvalte kulturfondet. Kulturrådet arbeider blant annet kulturpolitikk som må være basert på kunnskap om samtidens kunst- og kulturliv, og utfordringene som eventuelt tegner seg (Kulturdirektoratet, 2022).

Kulturrådet argumenter for at mangfold er et premiss for representativt og relevant kunst- og kulturliv i hele landet. De mener også at kunst og kultur skapes i utgangspunkt med ulike kulturelle ståsteder og erfaringer (Kulturdirektoratet, 2022). I tillegg så nevner rådet at å representere en marginalisert gruppe ofte er belastende for den enkelte aktør, og at et mangfoldig kunstfelt ikke kan være den enkeltes ansvar. De har et formål om å tilrettelegge for en bredde av estetiske praksiser der et mangfold av skapende prosesser utvikles og støttes. Videre i Kulturrådets strategi for 2021-2024 står det at kunst og kultur som springer ut forskjellige tradisjoner må ivaretas og at marginaliserte gruppers historie og kulturarv må synliggjøres (Kulturdirektoratet, 2022). Virkeliggjøringen av rådets strategi skal gjennomføres gjennom, blant annet, prioriteringer av tilskudd, økt dialog med kunst og kulturfeltet, og kunnskapsutvikling for å nevne noen.

3.1.4 Mangfold og representasjon

Ordboks definisjonen av mangfold er en stor variasjon (NAOB, u.d.). Mangfold er med andre ord et veldig bredt begrep, og kan slik Kulturrådet definerer det i rapporten *Kartlegging av kunst- og kultursektorens arbeid med mangfold* inkludere kjønnsidentitet, seksualidentitet, alder, etnisk osv. I denne oppgaven referer begrepet «mangfold» til *etnisk mangfold*. Jeg bruker også begrepet representasjon. Den leksikalske definisjonen av dette begrepet er at «representasjon er en betegnelse på en gruppe personer som uttaler seg og tar avgjørelser på vegne av andre» (Berg, 2022). I denne oppgaven brukes ordet representasjon på samme måte som det engelske ordet «*diversity*». Altså å representere en mangfoldig gruppe mennesker.

3.1.6 Innvandrerbakgrunn

SSB bruker samlebetegnelsen folk med innvandrerbakgrunn når de referer til både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Som nevnt i introduksjonen er 20,8% av den norske befolkningen folk med innvandrerbakgrunn.

3.2 Tidligere forskning: Hvordan ser de norske scenene ut i dag?

I Norge i dag så har antall ansatte med innvandrerbakgrunn i kunst- og kulturfeltet økt i forhold til de andre nordiske landene (S. G. Sætrang, L. S. Skutlaberg & J. Ryssevik, 2020).

Det viser rapporten til kulturrådet *Et mangfoldig kunst og kulturliv* utgitt i 2020. Økningen skyldes hovedsakelig innvandrere tilknyttet til kunstfeltet scenekunst i tillegg til orkester, som da har skapt internasjonale ensembler. Likevel er den geografiske bakgrunnen til kunstnerne skeivt fordelt innad i ensemblene, med tanke på mangfold og representasjon. I rapporten vises det at en stor andel er fra vestlige eller engelsktalende land (S. G. Sætrang, L. S. Skutlaberg & J. Ryssevik, 2020). Rapporten går videre inn på kulturkonsumet til den norske befolkningen, dermed inkluderer det befolkning med innvandrerbakgrunn. Interessen begynner med å konsumere det, dermed nevner rapporten at det finnes en skjevhet selv i konsumering av kunst og kultur. De som konsumerer det mest i Norge er innvandrere med bakgrunn fra EU/EØS, Canada, USA, Australia (S. G. Sætrang, L. S. Skutlaberg & J. Ryssevik, 2020), og de som konsumerer det minst er innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn. Det åpner opp en diskusjon om kulturtilbudet er bra nok eller ikke, og om økonomisk bakgrunn kan være påvirket til hvorfor folk med ikke-vestlig bakgrunn konsumerer kunst og kultur minst, først og fremst kunst minst. Rapporten forteller videre at de som konsumerer minst blant befolkningen med dårligst råd er norskfødte, men at de ikke vet hvor besteforeldrene er ifra. Dermed kan verken benekte eller bekrefte hvorvidt ikke-konsumentene har innvandrerbakgrunn (S. G. Sætrang, L. S. Skutlaberg & J. Ryssevik, 2020).

Premisset for dette prosjektet er at mangfold er viktig. I tillegg er det å kunne heve flere stemmer og synliggjøre ulike grupper er også en del av kulturpolitikken. Kulturrådets kartlegging i samarbeid med Rambøll (2022) viser at dette også er ønsket i kunst og kulturfeltet i landet og dette gjelder for ulike kunstfelt, inkludert scenekunst. (Kulturrådet, 2022), Rapporten er delt opp i deler; 1 – Bakgrunn og metode, 2 – om respondentene, 3 – mål og tiltak, 4 – mangfold og representasjon, 5 – erfaringer og 6 – vedlegg, jeg kommer til å forholde meg til delene 1-4. I Rambøll rapporten ble det gjort en spørreundersøkelse¹ hvor formålet var å kartlegge mangfold i kunst- og kulturfeltet. Et av spørsmålene var hvorvidt respondentene hadde mål for mangfold, her svarte 79% «ja». Dette ble etterfulgt av spørsmål om de hadde noen tiltak for fremme mangfold. Respondentene som svarte «ja» fikk

---

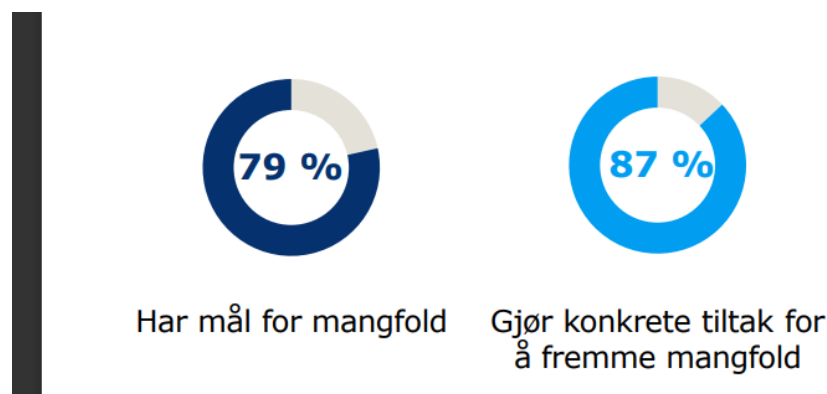
¹ «Spørreundersøkelsen ble distribuert til 490 ulike virksomheter. Totalt deltok og gjennomførte 321 virksomheter undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på 66.» (Kulturrådet, 2022, s. 4)

oppfølgingsspørsmål med svaralternativer om hvilke ulike tiltak de gjennomfører.

Svaralternativene inkluderte tiltak som gjaldt:

- Ved valg av samarbeidspartnere eller tilknyttede kunstnere
- Ved valg av innhold og program
- Internt i egen organisasjon
- Blant brukere/lesere/publikum

Det var mulig å huke av flere svaralternativer og totalt oppga 87% at de gjør konkrete tiltak for å fremme mangfold. *Bilde 1* er fra rapporten der det vises prosentandel av de ulike tiltakene. Tiltaket som blir mest gjennomført er tiltak med valg av innhold og program. 94% huket av dette tiltaket.

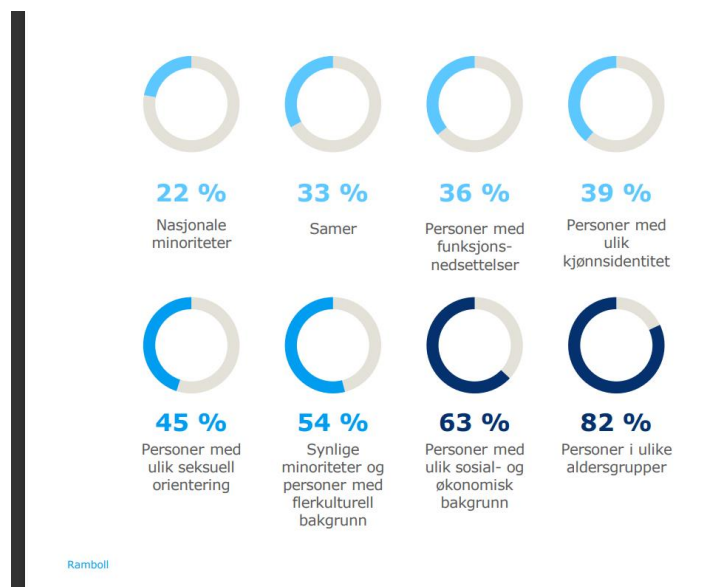

Bilde 1: Mangfold er på agendaen for flere av kunstfeltene, hentet fra kulturrådets kartleggings rapport (s. 12)

Neste side i rapporten viser prosentandelen på tvers av de ulike kunst og kulturfeltene. På denne siden ser vi at innenfor scenekunst så har 83% av respondentene svart at de har et mål om å fremme mangfold, og 85% svart «ja» på om de har tiltak for å fremme mangfold. Scenekunst er et av kunstfeltene med høyest mål om mangfold, bare slått av respondentene i visuell kunst som oppgir en høyere grad av tiltak for mangfold (90%), imens litteraturfeltet ligger lavest med henholdsvis 67% når det gjelder både mål og tiltak. (Kulturrådet, 2022, s. 13).

Fokuset i dette prosjekt er strategier for å øke etnisk mangfold, og representere flere stemmer. Dermed er det viktig å oppklare at tallene nevnt ovenfor tar utgangspunkt i en større definisjon av ordet mangfold, det inkluderer blant annet personer med funksjonsnedsettelse,

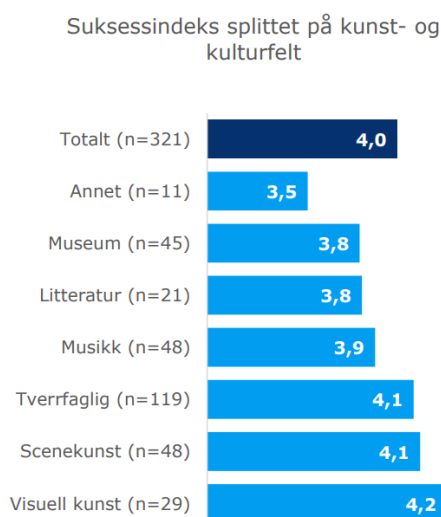
ulik kjønnsorientering, ulik seksuell orientering, nasjonale minoriteter, samer, synlig flerkulturelt og mer. Rapporten påpeker at de som er prioritert mest når det gjelder å jobbe med å tilrettelegge å sette fokus på ulike grupper; er personer i ulike aldersgrupper, personer med ulik økonomisk og sosial bakgrunn, i tillegg til personer med synlig minoritet og flerkulturellbakgrunn (Kulturrådet, 2022, s. 14).

Bilde 2: Flest virksomheter oppgir at de tilrettelegger for mangfold med utgangspunkt i «alder» og «sosial- og økonomisk bakgrunn» (s. 14)

I spørreskjema fikk også responderte spørsmål om hvor godt ulike utsagn gjaldt deres virksomhet. Utsagnene var delt inn i to ulike definisjoner, seks utsagn var definert som suksesskriterier og tre var definert som barrierer for virksomheten arbeid med mangfold. Eksempler på to av utsagnene for suksesskriterier for mangfoldsarbeid, var «vi har en leder/ledelse/styre som ser verdien i mangfold», og «vi kommuniserer åpent våre ambisjoner og mål om mangfold». Eksempler på to av utsagnene på barrierer for mangfoldsarbeid var «Økonomi er en utfordring for vårt arbeid med mangfold», og «Vi mangler kompetansen vi trenger for å kunne jobbe helhetlig med mangfold». Det var 89% som svarte at de hadde en leder/ledelse som ser verdien i mangfold, mens det var 49% av virksomhetene som mente at de åpent kommuniserer deres mål om mangfold. Prosenten nevnt er samlet prosentandel basert på hvem som svarte «passer helt» eller «passer».

På *Bilde 3* nedenfor er det en graf om suksessindeksen, som er et gjennomsnitt bestående av alle utsagnene definert som suksesskriterier. Høyeste mulig på indeksen er 5, mens lavest mulig på indeksen er 1. Scenekunst har en indeks på 4,1 som er en av de høyeste, gjennomsnittet var totalt på 4.

Bilde 3: Det er noe variasjon i vurderingene på tvers av de ulike kunst- og kulturfeltene (s. 17)

Rapporten påpeker at virksomhetene med mål for mangfold er også de virksomhetene som skorte bedre på suksessindeksen, som nevnt tidligere så er 79% som har mål for mangfold. De virksomhetene med mål svarer i større grad at de gjør blant annet en innsats i å bygge relasjoner som representerer mangfold, og prioriterer et mangfoldig publikum. Som var to av de andre utsagnene for suksesskriteriene. Når det gjelder barrierer så mener halvparten av de responderende at økonomi er en hinder for deres mangfoldarbeidet, blant scenekunst så var det 54% som svarte «passer helt» eller «passer».

Til slutt så blir de responderende spurt om mangfold internt i egen virksomhet, mangfold i innhold og besøkmangfold. Her har de splittet svarene basert på de ulike etablerte definisjonene av mangfold. Dermed kommer jeg til å forholde meg til resultatene relatert til «synlig minoritets - og flerkulturell bakgrunn». Når det gjaldt mangfold internt² så var spørsmålet delt opp i to: ansatt i virksomheten totalt og representert i utøvende eller skapende stillinger både ansatt og/eller tilknyttet. På den første delen om ansettelse i så svarte 53%

² «Prosentandelen som svarer «Ja» bør tolkes ulikt på bakgrunn av antall ansatte. Det er mer kritisk med virksomheter med et høyt antall ansatte og manglende representasjon, enn tilsvarende resultat i en virksomhet med få ansatte» (Kulturrådet, 2022)

«ja» til ha mangfold i virksomheten. Rapporten kommenterer på at større virksomheter oftere svarte ja. 72% svarte «ja» til å kunstnere, frilansere og tilknyttede med synlig minoritets- og flerkulturell bakgrunn. Spørsmålet om mangfold i innhold, så svarte «ja» 52% at det hadde tematikk relatert til synlig minoritets- og flerkulturell bakgrunn. Denne tematikken er, ifølge rapporten, ofte en del av program og produksjon, det få som svarer «nei» på å ha tematikk relatert til denne gruppen. Ifølge rapporten, så var det vanskeligere for de responderende å svare på besøksmangfold, siden det var flere som svarte «vet ikke». Ved spørsmål om representasjon av minoritets- og synlig flerkulturell bakgrunn, så svarte totalt 45% «1. passer ikke» og «2», på en skala fra «1. passer ikke» til «5. passer helt». Når det gjelder besøksmangfold med tanke på geografiske grenser, innad i landet, så viser analysen til Kulturrådet at virksomheter med hovedtilholdssted i Oslo svarer at personer med synlige minoritets- og flerkulturell bakgrunn er representert blant publikum i høyere grad enn i andre geografiske steder.

I rapportens «Sammenhenger og dybdeanalyser» påpekes at virksomheter med tiltak for å fremme mangfold internt i egne organisasjoner ofte har større mangfold blant de ansatte. Og de virksomhetene som har ansatte i skapende stillinger med spesifikke bakgrunner, har oftere program og/eller produksjon relatert til den bakgrunnen. Rapporten påpeker også at for enkelte grupper så er det sammenheng mellom representasjon i tematikk og representasjon blant publikum.

3.3 Mangfoldarbeid ved Det Norske teatret

I Rambøll rapporten nevnes det at de responderende kunne velge mellom svarsalternativer om tiltak de gjennomfører. Av de svarsalternativene vil jeg se nærmere på valg av tilknyttede kunstnere og samarbeidspartnere, valg ved program/innhold og tiltak internt i egen organisasjon. Jeg mener at de tre tiltakene nevnt er mest tilknyttet begrepet representasjon på scenen best. Hvem institusjonene velger å samarbeide med, hvilke historier de velger å formidle, hvem de rekrutterer, er *det* vi som publikummere kan se. I tillegg vil jeg påstå at tiltakene nevnt vil føre til mer mangfold blant publikum. Dette kommer jeg tilbake til litt senere. Først og fremst vil jeg begynne med tiltak i egen organisasjon. Rapporten går ikke nøyaktig i dybden på hva tiltak internt betyr. Måten jeg tolker det er tiltak som påvirker organisasjonen i form av ansatte og eller rekrutteringer. Altså at tiltak i egen organisasjon kan være gjennom ansettelse og/eller rekruttering. Et eksempel på tiltak i intern organisasjon hos

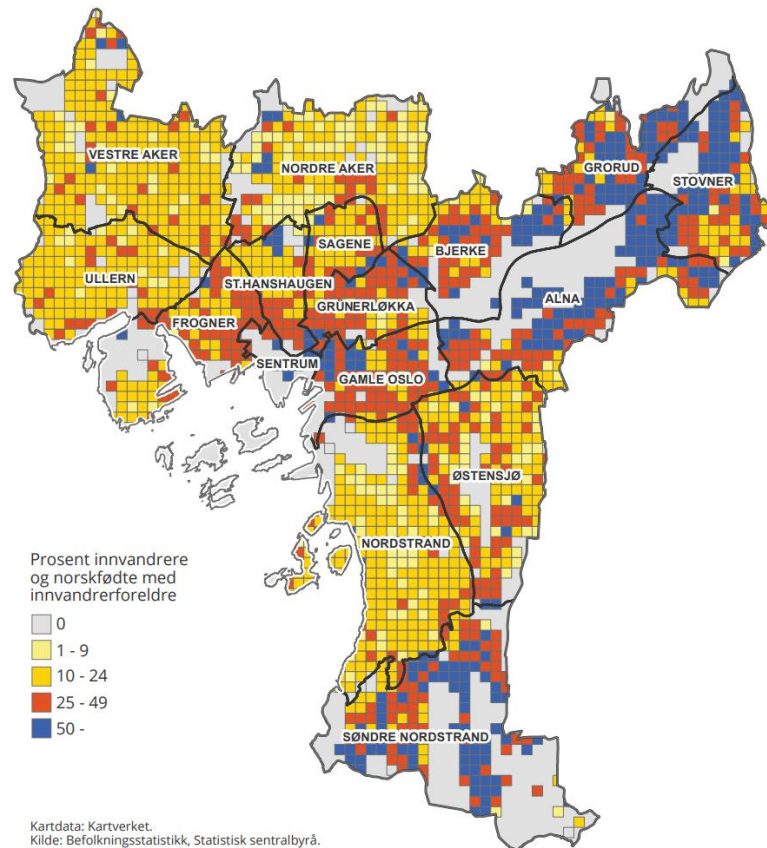
Det Norske Teatret er *Det Multinorske*, som var en teaterskole i regi av Det Norske Teatret. Dette var et tiltak som Det Norske Teatret gjorde for å rekruttere flere skuespillere med ikke-europeisk bakgrunn, og utdanne flere personer med innvandrerbakgrunn til å bli skuespillere.

Det Multinorske er et bachelorstudium som ble etablert av Det Norske Teatret høsten 2012 i samarbeid med Nord Universitet for skuespillerstudenter med bakgrunn utenfor Europa (Det Norske Teatret, 2023). Det Norske Teatret ville gjennom Det Multinorske synliggjøre at Oslo var en etnisk sammensatt og mangfoldig by. Teatret mente at det lenge har vært en felles oppfatning, både innenfor og utenfor teatermiljøet, at det blir rekruttert for få skuespillere fra innvandringsmiljøer. Det Multinorske var da et initiativ for å kunne øke mangfold. Teatret mener at teater må kunne bygge ensemble som speiler det moderne Norge i dag (Det Norske Teatret, 2023). Per dagsdato er det tre kull som har fullført det 3-årige studiet. Totalt 13 studenter. Det siste kullet var ferdig uteksaminert våren 2021, og det har siden ikke blitt tatt opp noen nye studenter ved Det Multinorske.

Grunnen til at det ikke ble tatt opp flere studenter var at fokuset til Det Norske Teatrets mangfoldsarbeid endret seg. Istedenfor ligger satsingen til Det Norske Teatret i Groruddalen, som er en fellesbetegnelse for bydelene nordøst i Oslo. Bydelene inkludert er Grorud, Alna, Bjerke og Stovner (S. Askheim & K. A. Tvedt, 2023). I 2019 åpnet Det Norske Teatret, i samarbeid med Bydel Stovner, en ny scene ved Rommen Kultursenter. De ønsket å vise historiene som eksisterer i denne delen av byen, og etablere et profesjonelt teatermiljø i bydelen. Siden har det grodd en egen selvidentitet i dalen, som det finnes en stor interesse for i dans, musikk og litteraturen. (Det Norske Teatret, u.d.).

Denne satsningen går ut på tiltak som var blant svarsalternativene i rapporten, nemlig valg av samarbeidspartner og valg av innhold. Det Norske Teatret velger å samarbeide med bydelen Stovner som har en befolkning med innvandrerbakgrunn på 53% (Høydahl, 2015). Bildet 4 hentet fra statistisk sentralbyrå viser hvilke bydel i Oslo med mest og minst folk med innvandrerbakgrunn, de blå rutene på bildet er områder der det er folk med innvandrerbakgrunn på mer enn 50%. Her vises det Nordøst-delen av Oslo, *Groruddalen*, er område med flest blå ruter. Det å samarbeide med en bydel med stor innvandrerbakgrunn, og synlig melaninrike folk, med formål om å skape mer teaterglede viser et tydelig mål om å ville jobbe for at det skal bli mer mangfold.

Figur 2. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i bydelene i Oslo per 1.1.2015, som andel av bosatte. I ruter på 250x250 meter

Bilde 4: Figur på innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn i prosentandel i ruter. Hentet fra Statistisk sentralbyrå (Høydahl, 2015).

Et av grunnene for at Det Norske Teatret valgte Rommen scene, var historiene³ til menneskene som bor der. Prosjektene som blir skapt på Rommen Scene tar utgangspunktet i erfaringene og kunnskapen de som bor der alt har⁴, som er et innholdstiltak. Et eksempel er *Tante Ulrikkes vei*.

Tante Ulrikkes vei er basert på en roman av Zeshan Shakars og hadde urpremiere 28. august 2019. Det var den første produksjonen som var laget spesielt for Rommen scene (Det Norske

³ «Teateret skal finne uttrykk for vår eiga tid og fortelje historiene til heilt vanlege menneske frå Stovner, Grorud, Alna og Bjerke» (Det Norske Teatret, u.d.)

⁴ ««På Rommen har Det Norske Teatret høve til å utvikle nye prosjekt som tar utgangspunkt i dei erfaringane og den kompetansen menneska som bur der har, samt å syne framsyningar frå Det Norske Teatret for eit nytt publikum», seier Ulfshby.» (Det Norske Teatret, u.d.)

Teatret, u.d.). Historien handler om to gutter som har vokst opp i Tante Ulrikkes vei på Stovner, hvor den ene kommer fra et godt hjem mens den andre har en vanskelig hjemmesituasjon. De to guttene prøver så godt de kan å komme fremover og få et bedre liv. I tillegg handler det om klasse og den politiske og politisk-korrekte elitens blindsoner (Det Norske Teatret, u.d.). I dette eksemplet representeres både stedet, Rommen scene, men også gruppen som bor der. Gjennom å fortelle de historiene som eksisterer der representeres bydelen i teatret, samtidig trekkes det inn et nytt publikum. Dette kan også føre til mer mangfold blant publikum, som en effekt av de tre andre tiltakene⁵. For å videre skape mer mangfold med valg av program og innhold, prøvde Det Norske Teatret å ta et nytt initiativ. Selv om skuespillerutdanningen ved Det Multinorske ble lagt ned, ville teatret fortsette med rekruttering som metode for å øke mangfold. Ifølge årsrapporten til Det Norske Teatret fra 2021 ville de få til en tilsvarende utdanning ved Det Multinorske. De ville, sammen med Riksteatret og Teater Manu, ta et nytt initiativ for de kunstneriske feltene regissører og scenografer. I disse fagfeltene er mangfoldet dårlig, og de mener at det er avgjørende med flere og mer mangfoldige stemmer i disse yrkesgruppene og (Det Norske Teatret, 2021). Målet var å komme i gang i 2023, men det fikk de ikke til. Grunnen til det er at de ikke fikk støtten de søkte om. Ifølge dem selv hadde de søkt om støtte for å kunne fortsette med dette nye initiativet, men ikke fått det (Det Norske Teatret, 2022).

3.3 Det Norske Teatret: Hvorfor tar de initiativ?

Det Norske Teatret er et nasjonalt teater som åpnet i Oslo i 1913. I denne perioden var det mange innflyttere som ikke kjente seg hjemme i den dominerende borgerlige kulturen, noe Nasjonaltheatret var det største eksempel på. Ifølge Det Norske Teatret, så har teatret alltid vært en del av motkulturen til den tradisjonelle oppfatningen om hva det vil si å være norsk. *Jeppe paa Berget* av Ludvig Holberg åpnet Det Norske Teatret i 1913. Stykket provoserte mange og førte til protest og slåsskamper⁶, et av grunnene til provisjonen var at de representerte bønder på scenen i byen (Det Norske Teatret, u.d.).

Det Norske Teatret har, ifølge dem selv, alltid vært teatret for de utenfor. De som føler seg fremmede i den etablerte norske kulturen, de som ikke blir hørt, eller representert. Det er

---

⁵ «Alle disse prosjekta har trekt nytt publikum til teateret og tatt med seg språket og identiteten.» (Det Norske Teatret, u.d.)

⁶ «Hendingane er seinare blitt omtalt som Teaterslaget. Riksmålsforskjemparane var illsinte på landsmålet (nynorsk).» (Det Norske Teatret, u.d.)

historien til Det Norske Teatret og dermed er disse nye initiativene en videreutvikling av den historien, en måte for teatret å huske hvem det er de er der for.

Det kan da diskuteres om teatret gjør nok. Representerer Det Norske Teatret det de påstår å representere? Hva er resultatet av det arbeidet de har gjort?

3.4 Resultater

Etter å ha redegjort for kartleggings rapporten til kulturrådet og hvordan Det Norske Teatret har brukt strategiene i rapporten for å jevne ut mangelen på synlig representasjon på norske teater scener skal jeg nå se hva som har vært resultatet av disse tiltakene. I tillegg vil jeg reflektere og problematisere tiltakene.

3.4.1 Tiltak internt i organisasjonen – Det Multinorske

Det Multinorske er et særskilt eksempel på tiltak internt for å fremme mangfold og et forsøk på å inkludere flere stemmer og historier inn i teater. Blant de 13 skuespillerne som ble utdannet gjennom Det Multinorske er det flere av dem som jobber for Det Norske Teatret, mens andre jobber for andre teater institusjoner. Dette fant jeg ut gjennom å se hvem de tidligere studentene var på siden deres, og deretter søke opp navnene deres. Altså vil det si at forsøke på å utdanne multikulturelle personer for å kunne inkludere dem, og slik øke mangfold blant skuespillere, har fungert.

Likevel kan man diskutere om det er like ekskluderende som det er inkluderende.

Utdanningen var ment for folk med bakgrunn utenfor Europa, enten at det var at en selv var født utenfor, eller hadde et av foreldrene med bakgrunn utenfor Europa. På den ene siden var det et initiativ for å inkludere en gruppe som hadde blitt ekskludert fra teatret. For enkelte kan det tenkes på som diskriminering - å ikke la europeere søke. Og kunne ikke denne strategien ha ført til flere opplevelser som min bekjent? Å bli kalt en kvotering eller bli sett ned på, på bakgrunn av utdanningsinstitusjonen? Jeg har dessverre ikke hatt muligheten til å intervju tidligere studenter ved Det Multinorske, og kan dermed ikke si at det var en konsekvens, . Det er kun en refleksjon, med tanke på slike situasjoner oppstår i vårt samfunn.

I tillegg er det et spørsmål om hva slags stykker som ble satt opp. Hvem er det som underviste disse studentene? Var det også noen med flerkulturell bakgrunn? Ble disse studentene sett og hørt? Ble deres kamper anerkjent? Kunne de formilde sine historier, sine livserfaringer, som

reflekterte deres egne liv? Eller spilte de norske tradisjonelle stykker med melaninrike mennesker? Jeg mener ikke at en melaninrik kvinne ikke kan spille Hedda fra *Et dukkehjem* av Ibsen, men er det reel representasjon? På den ene siden ser vi en melaninrik person på scenen. Det å se noen som ligner på en selv kan virke inspirerende. Det å vite at det ikke er umulig å være en melaninrik skuespiller er en start. Et steg i riktig retning. Men det følger ikke nødvendigvis at en føler seg sett. I min redegjørelse av mangfoldarbeidet til Det Norske Teatret brukes årsmeldinger og nettsiden til Det Norske teateret som hovedkilder, altså hva de selv forteller om seg selv. Det er mangel på nyansering av Det Multinorske, noe som også kan skyldes at det er vanskelig å kritisere utdanningen hvis en gikk der selv. Det er ikke så lett å komme ut i media å snakke negativt om utdanningsinstitusjonen som ga deg karrieren din. Det kan også hende at ingen hadde noe negativt å si, men personlig tviler jeg på at det ikke var noe forbedringspotensialet. Det er alltid noe som kunne vært bedre. Det er blant annet gjennom konstruktiv kritikk at vi vokser som personer, og det gjelder også institusjoner. Det betyr ikke at Det Multinorske ikke var et bra initiativ. Selv om noen vil mene at det var ekskluderende og diskriminerende, kommer initiativet fra faktumet at det er få melaninrike mennesker som har blitt inkludert i teatermiljøet. Likevel må det gjøres mer. Det er ikke representativt nok hvis det fortsatt er de tradisjonelle historiene som blir fortalt, noe Det Norske Teatret selv har anerkjent. Det var et forsøk på å etablere en regiutdanning ved Det Multinorske som ikke ble gjennomført på grunn av økonomiske årsaker. Rambøll rapporten nevner også at flere virksomheter møter på økonomiske barrierer i sine mangfoldsarbeid.

3.4.2 Valg av samarbeidspartner – Rommen scene

Rommen scene som samarbeidspartner var en måte å inkludere de historiene som kanskje manglet i Det Multinorske. Det var måte å øke mangfoldet og representasjonen på alle fronter av scenen, i tillegg til å øke en generell teaterinteresse. Formålet var som sagt å skape et profesjonelt teater miljø i dalen, og å ta tak i historiene som eksisterer der.

En bekymring kan være at dette kan føre til en enda større kulturell splittelse i Oslo. Basert på min oppfatning, som en person utenfra Oslo, er det en stor forskjell på vestkanten og østkanten av Oslo. *Bilde 4* viser befolkning med innvandrers bakgrunn, og man ser da at det er flere personer med innvandrers bakgrunn i nordøst enn i den vestlige delen av Oslo. I østkanten av Oslo er det flere kulturer som interagerer med hverandre som har skapt en egen kultur. Det er slik flerkulturelle miljøer skapes. Vil det å etablere et profesjonelt teatermiljø i

Groruddalen føre til ekskludering av denne gruppen på de andre teatrene? Kan det skape en ny unnskyldning over hvorfor man ikke inkluderer flere stemmer, siden de for sitt eget arena? At det kanskje utvikler seg til å bli en større splittelse mellom «de» og «oss».

Det at Det Norske Teatret har etablert Rommen scene, betyr ikke at de som spiller der ikke spiller på de andre scene til Det Norske Teatret. Det Norske Teatret bytter på hvilke scener de bruker til hvilke oppsetninger, men det er ikke alle som ser verdien i representasjon og mangfold. Dermed kan det bli en aktuell problemstilling, men det trenger det ikke. I tillegg blir Rommen scene kanskje et sted der en ny teaterkultur vokser frem. Multikulturelt teater er teater som vokser frem gjennom ulike kulturer som møttes (McConachie B. & Nellhause T. & Soregenfrei C. F. & Underiner T., 2016). Det kan være ulike kulturer fra ulike land, eller kulturer som eksisterer innad i landet. Da bønder flyttet til byen for første gang skapte det en kulturell endring i byen. Denne endringer kn føre til en positiv endring i representasjon, en endring som kanskje vil speile dagens Norge mer.

3.4.3 Valg av innhold/program – Tante Ulrikkes vei

Det begynner med kulturkonsum, det å føle seg sett og representert kan føre til et større ønske om å ville se mer teater, eller skape en større teaterglede og interesse. Det er også en måte å føle seg mindre alene på. At din historie blir fortalt kan føre til at dine følelser valideres. Selv om det alltid vil være ulike meninger om et teaterstykke, kan det hende at da Tante Ulrikkes vei ble spilt var det noen i salen som så sitt eget liv foran seg. Det å få bekreftet at din kamp er en reell kamp, at følelsene dine anerkjennes, at du som person er sett, det er noe jeg mener alle fortjener å oppleve.

Det kan være bekymringer rundt å ta tak i enkelte historier. Bekymringer rundt å følge fordomsfulle stereotyper. Ikke alle melaninrike mennesker har en vanskelig hjemmesituasjon. Ikke alle kommer fra dårligere miljø. Ikke alle er fra Groruddalen. Det finnes melaninrike mennesker i vestkanten av Oslo, og i bygder og tettsteder. Det finnes melaninrike mennesker som er skuespillere, advokater, lærere og professorer. Samtidig finnes det melaninrike mennesker som er kriminelle, som er oppvokst i dårlig miljø. På samme måte som det finnes hvite mennesker som er kriminelle, eller som har det vanskelig hjemme. Det skal ikke være skummelt å ta tak i disse historiene og representere dem. Hvis det er en frykt for å representere «feil», når en ikke er en del av denne gruppen selv, er det bare å inkludere

melaninrike mennesker i prosessen - spørre og teste, eventuelt lære av feilene en kanskje begår.

4. Konklusjon

4.1 Hvorfor er etnisk mangfold viktig i teatret?

All form for kunst er til syvende og sist en uttrykksform, og en person har all rett til å uttrykke seg som hen selv vil. Hvorfor skal etnisk mangfold være noe å prioritere?

«Things either calls for things, or they don't»

Dette svarte filmregissøren og manusforfatteren, Tim Burton, i et intervjuet av Rachel Simon i magasinet *Bustle*, da hun spurte om mangelen på etnisk mangfold, *diversity*, i filmene hans (Simon, 2016). Jeg siterer Burton fordi det viser en holdning som ikke er direkte imot mer mangfold, men som heller ikke ser poenget i å prioritere mangfold. Denne holdningen finner vi også blant norske regissører. Morten Traavik er et eksempel. I *Aftenposten* artikkelen «Nesten hele kulturlivet jobber for økt mangfold: – En trussel mot den kunstneriske friheten, ifølge Morten Traavik», skrevet av Jakob S. Aasmund, uttrykker Traavik hvordan fokuset på å øke mangfold innskrenker den kunstneriske friheten.

«Dessverre holder kulturfeltet på å bli overtatt av en form for New Public Management, med en slags tro på at man kan kvotere seg til visse type verdier» sier Traavik til *Aftenposten* (Aasmundsen, 2022)

Traavik sin reaksjon er et svar på rapporten til Kulturrådet *Kartlegging av kunst- og kultursektorens arbeid med mangfold*, utgitt i samarbeid med Rambøll i januar 2022. Denne rapporten er den første av sitt slag i Norge. Rapporten kom midt i en opphetet debatt om mangfoldskrav i kunst- og kultursektoren, hvor blant annet Bergen kommune akkurat har innført slike krav (Aasmundsen, 2022). I samme avisartikkel svarer Ammal Mohamed, mangfoldskoordinator ved Sentralen Oslo, at hun synes at debatten rundt mangfoldskrav har bidratt til et mer bevisst forhold til mangfold, og at resultatet viser at mangfold og inkludering har fått mer plass. Hun stiller seg også positivt til at Kulturdepartementet kan stille krav til mangfold når penger skal bevilges, ifølge Aasmundsen. Kartleggingen av mangfold i kulturfeltet har fått litt ulike reaksjoner, men rapporten viser også et ønske om å arbeide med

mangfold, ikke kun fra de som responderte på undersøkelsen, men også fra kulturdirektoratet selv, gjennom deres kulturpolitikk.

Rapportene fra Kulturrådet, kulturpolitikkenes satsningsplan for mangfold og Det Norske Teatrets initiativer er relativt nye. Dette er et nytt skifte i teatret og et nytt initiativ til å ville representere og inkludere flere stemmer. Sannsynligvis, som med alle andre samfunnsendringer, trenger dette skifte også tid til å fotfeste seg. Det vil ikke si at man skal vente på endring; noen må ta disse initiativene. Det er det vi ser Det Norske Teatret gjøre, om det er godt nok eller ikke kan diskuteres. Det er likevel en start for å kunne representere flere, og heve stemmene deres.

5. Referanser

A. M. Gaonkar og C. U. Schmidt. (2024). Separatistiske fællesskaber af racialiserede kunst- og kulturarbejdere i Norden. I A. Ogundipe, & A. Danielsen (Red.), *Fellesskap, konflikt og politikk: spenninger i kunst- og kulturfeltet* (ss. 87-125). Fagbokforlaget.

Berg, O. T. (2022, 11 22). *representasjon*. Hentet 05 20, 2024 fra Store Norske Leksikon:
<https://snl.no/representasjon>

Cappelen Damm. (u.d.). *Forfattere - Dag Ingvar Jacobsen*. Hentet 05 21, 2024 fra Cappelen Damm:
<https://cappelendamm.no/forfattere/Dag%20Ingvar%20Jacobsen-scid:36761>

Cappelen Damm. (u.d.). *Forfattere - Tor Grennes*. Hentet 05 21, 2024 fra Cappelen Damm:
<https://cappelendamm.no/forfattere/Tor%20Grennes-scid:8714>

- Det Norske Teatret. (2021). *Årsmelding 2021*. Oslo.
- Det Norske Teatret. (2022). *Årsmelding 2022*. Oslo.
- Det Norske Teatret. (2023, 05 22). *Om det multinorske*. Hentet 05 10, 2024 fra Det Norske Teatret:
<https://www.detsnorsketeatret.no/om-det-multinorske>
- Det Norske Teatret. (2024). *Ensemblet*. Hentet 05 20, 2024 fra Det Norske teatret:
<https://www.detsnorsketeatret.no/skodespelarar>
- Det Norske Teatret. (u.d.). *Historia om Rommen scene*. Hentet 05 15, 2024 fra Det Norske Teatret:
<https://www.detsnorsketeatret.no/bakgrunnsartiklar/historia-om-rommen-scene>
- Det Norske Teatret. (u.d.). *Tante Ulrikkes vei*. Hentet 05 20, 2024 fra Det Norske Teatret:
<https://www.detsnorsketeatret.no/framsyningar/tante-ulrikkes-vei>
- Eriksen, T. H. (2023, 01 21). *flerkulturelle samfunn*. Hentet 05 02, 2024 fra Store norske leksikon:
https://snl.no/flerkulturelle_samfunn
- Feiring, Å. (2020, 07 20). Det Multinorske legges ned. *Klassekampen*.
- Gatland, J. O. (1998). *Teaterteori klassiske og moderne tekster*. Pax Forlag.
- Grenness, T. (2020). "Har vi gjort en case-studie - eller?". I T. Grenness, *Slik løser du metodeproblemene i bachelor- og masteroppgaven* (ss. 53-55). Oslo: Cappelen Damm .
- Haugen, M. O. (2024, 03 01). *norsk kulturpolitikk*. Hentet 05 08, 2024 fra Store norske leksikon:
https://snl.no/norsk_kulturpolitikk
- Høydahl, E. (2015). *Innvandrere på Oslokartet*. Befolkningsstatistikk. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* Oslo: Cappelen Damm .
- Kulturdirektoratet. (2022, 03 01). *Strategi for rådet og Norsk kulturfond 2021-24*. Hentet 05 08, 2024 fra Kulturdirektoratet: <https://www.kulturdirektoratet.no/norsk-kulturfond/om-norsk-kulturfond>
- Kulturdirektoratet. (2023, 04 04). *Kulturrådets områdeplan for forskning og utvikling*. Hentet 05 08, 2024 fra Kulturdirektoratet: <https://www.kulturdirektoratet.no/norsk-kulturfond/fou>
- Kulturrådet. (2022). *Kartlegging av kunst- og kultursektorens arbeid med mangfold*. Rambøll .
- McConachie B. & Nellhause T. & Soregenfrei C. F. & Underiner T. (2016). *Theatre Histories An Introduction* (3. utg.). (T. Nellhaus, Red.) New York, New York, USA: Routledge.
- Paulsen, T. M. & Hårberg, G. B. (2020, 03 13). *Det flerkulturelle Norge*. Hentet 05 02, 2024 fra NDLA: <https://ndla.no/nb/subject:1:777ae87e-ca79-4866-920a-115cfeb7bbe1/topic:d4f5557a->

73ab-40a0-af05-e1f178cc0dcf/topic:d7d137d2-9d5c-46e9-ba67-1f010da84106/resource:1:3919

- S. Askheim & K. A. Tvedt. (2023, 06 09). *Groruddalen*. Hentet 05 15, 2024 fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/Groruddalen>
- S. G. Sætrang, L. S. Skutlaberg & J. Ryssevik. (2020). *Et mangfoldig kunst- og kulturliv*. ideas2evidence.
- Sande, S. E. (2020). *Inkluderende kulturliv i Norden*. Kulturrådet.
- Selmer-Anderssen, P. C. (2019, 08 30). *Anmeldelse av «Tante Ulrikkes Vei»: Sårt, sant og svingende fra Stovner*. Hentet 05 20, 2024 fra Aftenposten: <https://www.aftenposten.no/kultur/i/QuqBBx/anmeldelse-av-tante-ulrikkes-vei-saart-sant-og-svingende-fra-stovner>
- Simon, R. (2016, 09 29). *Tim Burton On The Lack Of Diversity In 'Peregrine'*. Hentet 05 07, 2024 fra Bustle: <https://www.bustle.com/articles/186641-tim-burton-explains-why-miss-peregrines-home-for-peculiar-children-features-a-predominantly-white-cast>
- Skilbrei, M.-L. (2023). Innledning; Forholdet mellom kvalitative og kvantitative metoder. I M.-L. Skilbrei, *Kvalitative metoder; planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon* (ss. 13-20). Bergen: Fagbokforlaget.
- Slik definerer SSB innvandrere*. (2019, 03 05). Hentet 05 21, 2024 fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/slik-definerer-ssb-innvandrere>
- SSB. (2023, 03 06). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. Hentet 03 14, 2023 fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>
- Syed, R. (2024, 02 29). *Oslo ramadanpyntes for første gang: – Vi har lengtet etter dette*. Hentet 05 02, 2024 fra NRK: https://www.nrk.no/stor-oslo/na-er-snart-ramadan-her-_og-oslo-blir-pyntet-1.16782846
- Aasmundsen, J. S. (2022, 02 21). *Nesten hele kulturlivet jobber for økt mangfold: – En trussel mot den kunstneriske friheten, ifølge Morten Traavik*. Hentet fra Aftenposten: <https://www.aftenposten.no/kultur/i/8Q1lkd/nesten-hele-kulturlivet-jobber-for-oekt-mangfold-en-trussel-mot-den-kunstneriske-friheten-ifoelge-morten-traavik>

